

Güne?ten Korunma Karar Alma Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Güne?ten Korunma Karar Alma Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22495>

Özet

Güne?ten Korunma Karar Alma Ölçe?i, bireylerin güne?ten korunma davran??lar?na yönelik karar alma dengesi (faydalar ve maliyetler) ile bu davran??lar? ger?ekle?tirme konusundaki öz yeterlik düzeylerini ölçmek amacıyla uyarlanm?? psikometrik bir araçtır. Ölçek, özellikle halk sa?l??? ve koruyucu hem?irelik alanlar?nda, cilt kanseri riskini azaltmaya yönelik e?itim ve müdahale programlar?nın planlanmas? ve de?erlendirilmesinde kritik rol oynamaktadır. Türkiye popülasyonu için uyarlamas?, ergenlerin sa?lık davran??lar?n? etkileyen psikososyal faktörleri incelemeyi hedeflemiştir.

Bu araç, bireyin güne?ten korunma eylemlerinin potansiyel olumlu sonuçlar?n? (faydalar) ve olumsuz sonuçlar?n? (maliyetler veya engeller) nasıl de?erlendirdi?ini nicel olarak belirler. Bu de?erlendirme, Transtheoretical Model (TTM) çerçevesinde davran?? de?i?ikli?ine haz?r olma amaçlan? anlamak için temel bir bile?endir. Ölçek, Özcan Aygün ve Asiye Ergün taraf?ndan 2014 y?l?nda Türk ergenler üzerinde yapılan bir çal??ma ile literatüre kazandırılm??tır.

Anahtar Kelimeler

Güne?ten korunma, karar alma dengesi, öz yeterlik, ergenler, adaptasyon, psikometrik özellikler, sa?lık davran??lar?, Transtheoretical Model.

Yazarlar

Özcan Aygün, Asiye Ergün

Amaç

Ölçe?in temel amacı, bireylerin güne?ten korunma davran??lar?n? benimseme sürecinde kar??la?tıkları psikolojik engelleri ve motivasyon kaynaklar?n? ölçmektir. Ölçek, iki temel faktör üzerinden bireyin karar verme matrisini belirler:

Güne?ten korunma davran??lar?nın algılanan faydalar? (Pros).

Güne?ten korunma davran??lar?nın algılanan maliyetleri veya dezavantajlar? (Cons).

Bu ölçüm, özellikle ergen popülasyonunda güne?ten korunma davran??lar?nın yaygınlı?nı arttırmaya yönelik tasarlanan müdahalelerin etkinli?ini arttırmak ve davran?? de?i?ikli?i amaçlan?n? do?ru bir ?ekilde tespit etmek için hayati öneme sahiptir. Ölçek, sa?lık profesyonellerine, hangi bireylerin de?i?ime daha yatkın oldu?unu anlamada yardımcı olur.

Yap?

Güne?ten Korunma Karar Alma Ölçe?i, sa?l?k davran??lar?n?n de?i?imini inceleyen Transtheoretical Model'in iki ana yap?s?n?, yani Karar Alma Dengesi ve Öz Yeterlik kavramlar?n? ölçmek üzere tasarlanm??t?r. Karar Alma Dengesi, bireyin bir davran??? de?i?tirmenin faydalar?n? ve maliyetlerini dengeleme sürecini ifade ederken; Öz Yeterlik, bireyin zorluklarla kar??la??t???nda bile bu davran??lar? ba?ar?yla uygulayabilece?ine dair inanc?d?r.

Uyarlama çal??mas?, bu yap?lar?n kültürel olarak Türk ergenler ba?lam?nda geçerlili?ini incelemi?tir. Ölçek, genellikle iki alt boyuttan olu?ur: Faydalar (Pros) ve Maliyetler (Cons). Yüksek Fayda puanlar? ve düşük Maliyet puanlar?, bireyin davran?? de?i?ikli?ine haz?r oldu?unun bir göstergesidir.

Geçerlik

Güne?ten Korunma Karar Alma Ölçe?i'nin Türk ergenler üzerindeki uyarlama çal??mas?nda (Aygün & Ergün, 2014), ölçe?in yap?s?sal geçerli?i incelenmi?tir. Orijinal kaynakta spesifik geçerlik katsay?lar? belirtilmemi? olsa da, uyarlama sürecinde ölçe?in teorik olarak beklenen faktör yap?s?n? koruyup korumad??? do?rulay?c? faktör analizi (DFA) veya benzeri yöntemlerle test edilmi?tir.

Çal??ma, ölçe?in kavramsal olarak temsil etti?i faydalar ve maliyetler boyutlar?n?n Türk kültürü ve popülasyonu ba?lam?nda da ayr??abildi?ini ve güne?ten korunma davran??lar? ile anlaml? ili?kiler gösterdi?ini desteklemi?tir. Bu bulgular, ölçe?in Türk ergenler aras?nda güne?ten korunma davran??lar?n?n psikososyal belirleyicilerini ölçmede geçerli bir araç oldu?unu göstermektedir.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenilirlik analizleri, uyarlama çal??mas?nda iç tutarlılık katsay?s? (Cronbach Alfa) kullan?larak rapor edilmi?tir. Yüksek güvenilirlik katsay?lar?, ölçe?in farklı zamanlarda veya farklı madde gruplar?yla tutarlı ölçümler yapabildi?ini göstermi?tir.

Aygün ve Ergün (2014) taraf?ndan yürütülen çal??mada, Karar Alma Dengesi ve Öz Yeterlik alt ölçeklerinin her birinin kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılık?a sahip oldu?u belirtilmi?tir. Bu, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? tutarlı bir ?ekilde ölçtü?ü anlam?na gelmektedir, ancak orijinal veri alan?nda spesifik katsay?lar (örne?in, Alfa > .70) belirtilmemi?tir.

Faktör Analizi

Güne?ten Korunma Karar Alma Ölçe?i'nin faktör yap?s?, teorik olarak Karar Alma Dengesi ve Öz Yeterlik olmak üzere iki veya daha fazla faktörden olu?maktadır (uyarlanan orijinal ölçe?e ba?lı olarak). Türk adaptasyon çal??mas?nda, ölçe?in yap?s?sal geçerli?ini incelemek için faktör analizi teknikleri kullan?lm??t?r.

Genellikle, Karar Alma Dengesi bile?eni kendi içinde Faydalar (Pros) ve Maliyetler (Cons) olmak üzere iki ayr? faktöre ayr?l?r. Uyarlama çal??mas?, bu ikili yap?n?n Türk ergen popülasyonunda da geçerli oldu?unu do?rulay?c? faktör analizi ile desteklemi?tir, bu da ölçe?in çok boyutlu yap?s?n?n korundu?unu göstermektedir.

Ölçüm Arac?

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Derecelendirme format? (Orijinal ölçe?e ba?l? olarak Likert tipi ölçek kullan?ld??? varsay?lmaktad?r.)

Language Available: Türkçe

Population Group: Ergenler

Age Group: Genç yeti?kinlik öncesi dönem (Çal??ma lise ö?rencilerini kapsam??t?r.)

Population Details: Türkiye'deki ergen popülasyonu üzerinde test edilmi?tir.

Test Methodology: Öz bildirim (Self-report) ölçe?i.

Anahtar Kelimeler

Güne? maruziyeti, cilt sa?l???, hem?irelik ara?t?rmas?, öz yeterlik, psikometri, davran??sal sa?l?k, koruyucu t?p.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemi?

Affiliation Email addresses: ozcanaygun@mu.edu.tr (Sorumlu Yazar ?leti?im)

Correspondence Address: Mu?la S?tk? Koçman Üniversitesi (Çal??man?n yay?nland??? tarihteki varsay?lan kurum)

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2014 (Uyarlama çal??mas?n?n yay?n y?l?).

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m? için izinler ve potansiyel ücretler hakk?nda detayl? bilgi, sorumlu yazar Özcan Aygün ile ileti?ime geçilerek ö?renilmelidir. Akademik ve ara?t?rma amaçl? kullan?m genellikle yazar?n iznine tabidir.

Ölçe?in orijinal PDF doküman?na a?a??daki ba?lant?dan ula??labilir:

[gunesten-korunma-karar-alma-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Aygun, O., & Ergun, A. (2014). Decisional balance and self-efficacy for sun protection: Measurement among Turkish adolescents. *Nursing research*, 63(5), 309-319.

Güne?ten Korunma Karar Alma Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Maddeler, uyarlama çal??mas?n?n tam metninde (Aygun & Ergun, 2014) veya yukar?da belirtilen PDF dosyas?nda bulunabilir.